

89. ЧУКР.

Ч-59.

КСР

Людмила Чижова

Барви літа

Поверніть житу не пізніше засновного терміну

У -- 2010 Ст. № 2015 84.ЧУКР кр.
4-59

Людмила Чижова

ЗНОВА

БАРВІ

ДІТЯ

Обласна бібліотека
для дітей
м. Миколаїв

м. МИКОЛАЇВ

1994 р.

Секция поэзии при Николаевской областной писательской организации обсудила рукопись Л. Чижовой «Барви літа» и настоятельно рекомендует ее к изданию. Через все стихи сборника красной нитью проходит тепло любви к родной украинской земле, к ее природе, народным песням, людям труда.

Стихи написаны сочным, живым языком. Автор то и дело припадает к фольклорным источникам, что придает ее творчеству особый колорит. Это сегодняшняя Украина, увиденная глазами простого трудящегося человека.

Нам кажется, что сейчас, когда наблюдается процесс возрождения национальной духовности, сборник стихов «Барви літа» найдет своего читателя и будет весьма актуальным.

Надо при этом учесть, что много лет Л. Чижова работала в Вознесенском районе и немало ее произведений выросло на родной почве, питалось соками отчей земли.

**Председатель совета
Николаевской областной организации
Союза писателей Украины
Ю. МИРОНОВ.**

РОЗДУМИ

Бувають спади:
Серце замовчить,
Холодним смутком
Десь думки блукають.
І довго бродять
В лабіринтах днів,
І вірш лежить:
До часу занімів,
Та дня свого
Гарячого чекає.
І раптом — злет.
Мої вітер хмари рве,
Мої дощ на землю
Падає зчорнілу...
Так за рядком
З'являється рядок.
І все прекрасне
З часом буде,
Аби слова у серце
Впали людям.
І зачаровані розкрили
Крила.
Вогнем нестримним
Серце запалили.

А ЧАС ЛЕТИТЬ

Мої слова по пояс в житі,
І в них зелені перевесла.
А над засніженими скронями
Спішать кудись веселі весни.
Летять, мов коні ті шалені,
Порвавши сріберні вудила,
А вітер у моїх долонях
Згортає голубині крила.

МОІ ВІРШІ

Вірші, вірші — діти
                  розбуджені зрання,
Одягнені в нові
                  сукні весняні.
Вишилі рясно
                  цвітом барвінку,
Вплетені в сонячний
                  світ материнки.
Коси мелодії
                  кольору житнього.
Вірою сповнені
                  «жити нам, жити нам...»
Руки у віршів
                  крилаті і лагідні
З сонцем і вітром
                  у повній злагоді.
Губи у них ще ніким
                  не ціловані,
Трохи сумливі
                  і вкрай розхвильовані.

БЕРЕЗЕНЬ

Розхристаний веселий
березень

Зманув берізку білокору.
Та засоромилася, і впали
Тоненькі гілочки в покорі.
Всевладна молодість
кохання —

Ніде від цього не подітись.
А їй здавалося: нікого
Нема милішого у світі.
Сховав своє обличчя березень
В пахучих гілочках і слухає,
Як під тоненькою корою
Берізчине серденько стукає.

ОБРУЧКА

Гладив туман річку
Теплою рукою,
Згубила обручку
Нічка над водою.
Згубила обручку,
Дуже засмутилась,
Аж слозинка-зірка
Із очей скотилась.
Насупила нічка
Свої темні брови,
І не вийшла з місяченьком
На нічну розмову.
Промінь молоденький
У ріці вмивався,
Він тонесенькій обручці
Дуже дивувався.

ПІСНЯ

В молодого літа зеленії весла,
Я до тебе пісню,
ніби щастя несла.
Місяць краяв хмари
на вузькі окрайці,
І трималась пісня
на тоненьких пальцях.
Дс рядка рядочок
голосом єднала
І з тієї пісні диво випліталось.
Всіх перебудила піснею своєю,
Тільки ти лишився
байдужим до неї.

ЧОРНОБРИВЦІ

Чорнобровці цвітуть,
Пахнуть гірко й весело.
Стежку цвітом у садку,
Мов вогнем занесено.
Чорнобровці - дивоцвіти,
Навесні посіяні,
Квіти — ви роки мої,
Закохані, замріяні.
З року в рік, з віку в вік
Полум'яні квіти.
Син ступив свій перший
крок —
Літо мое, літо...

БЕЗСОННЯ

Знову сон пішов парубкувати,
Зодягнувши нову сорочину.

І одна-однісінька в кімнаті
Я лежу з відкритими очима.
А думки тісним гурточком
всілись

І чаклюють з місяцем
горбатим.

По тонкім, як ниточка,
промінні,

Крізь вікно безсоння
входить в хату.

Простягає надімною руки,
Повертає всі мої образи...

Та нарешті сон верта
з гулянки,

І зі мною засина відразу...

ПОСПІШАЛО ЛІТО

Поспішало літо,
щоб не запізниться,
А за ним, як море, у степах
пшениця.

Спотикалось літо,
дуже поспішало,
До криниці в лузі
жадібно припало.

Пило літо воду,
намочило вуса,
Вітер довго грався
його чубом русим.

Піднялося літо,
на межі упало,
І дощі по ньому
голосити стали.

ЖУРАВЛЯТКО

Пс горбах високих
Відступало літо.
За ним журавлятко
Полетіло слідом.
Журавлиха-мама
Крила розметала,
Як їого шукала,
Кликала, гукала.
А мале уперте
Крила збило зовсім.
Літо не вернуло,
Лиш зустріло осінь.

ОДРУЖИЛИ ОСІНЬ З ВІТРОМ

Одружили осінь з вітром,
Із безжальним і суворим.
Він на сукню їй насипав
З літа теплі-теплі зорі.
Шарф на голову накинув,
А росою мив їй ноги.
Щоб його любила вірно
Одного, і більш нікого.
Тільки осінь, мила й тиха,
Не змогла його любити.
Вітер люто розмахнувся,
Вдарив холодом сердито.
Довгі коси їй розвіяви
І запутав міцно в вітах.
Від образи і від болю
Осінь почала сивіти.
Сукню розірвав на шмаття —
Осінь довго слози лила —
І тремтить холодна їй боса
Так його їй не полюбила.

ГОСТРИТЬ ЛІТО КОСУ

Гострить літо на трави
Безжалісну косу.
А вони його просять,
А вони його просять.
Ти лиши нам хоч днину,
Палючеє літо,
Нам рости і рости,
Нам ще жити і жити.
Там гніздо прикриває
Крильми перепілка,
Чуєш, вітер легенько
Подув у сопілку...
Літо гострую косу
Все вище заносить.
Ax! I впали в покоси.
Ax! I впали в покоси.
А на місці, де трави
Недавно хитались,
Краплинами крові
Суниці зостались.

МАЛЮНКИ

На городі соняшник молодий
Опустив зелені рученята.
Облітають кучері з голови.
Чим же тепер сонечко
чарувати?

* * *

З далеких мандрів
повертався вечір
І добре руки клав

селу на плечі.
Садки сховали

перші вишні,

У гіллі бавлять
літню тишу.

Навішиньки встали
ружі вогнеликі,

Все дивину очікують
велику.

І крикнув птах у калиновім
гіллі.

А на другім кінці села —
заквітчане весілля.

* * *

За горбом, де ожила
пшениця,
Де здавна стежина
метушиться,
Я побачила чарівне
і негадане,
Диво мною так
і не розгадане.
Вирвались у степ,
що необ'їжджений
Дикарі-тюльпани жовті,
ніжній.
Розбрелись, розбіглись,
розсміялися,
Ніби сонце ніччу тут
ховалося.
Вранці сонце росами
вмивалося,
Пелюстками іхніми
втирався.

* * *

Літс бабине розвісило
Рушниками смуток сивий.
І в останніх днях надій
Догоряє клен красивий.
Земля готується на зиму,
Дощем поля ретельно
випрала,
На тих полях, пустих і чистих,
Летить зайча веселим
вистрібом.

* * *

Ластів'ята всілись на дротах,
Погоїдались і засумували...
Тільки-но навчилися літать,
Глянь, а літа як і не бувало.

ПЕРШИЙ СНІГ

Перший сніг, як білі голуби,
Світлі почуття в серця
приносить.

Верби клонять віття до води,
А зима переплітає коси.
Перший сніг, що тане

на вустах,
Ніби сни по юності далекій.
Відшуміли золоті літа,
Відмахали крилами лелеки.

Экспонат

Українська бібліотека

для дітей

м. Миколаїв

ВДОВИНА ПІСНЯ

Вийшла пісня тихо за вікно,
Не лунала вже вона давно.
І така, як біль сумна-сумна
Лине від вдовиного вікна.
Побрела та пісня поміж трав,
Там, де вечір вогнище
  розклав...

Вже й вітри вечеряль посадали,
І жінки діток своїх приспали.
І до раночку не спить вона,
Плаче-тужить пісня та сумна.

* * *

Давно застигли мовчки
    у темряві
Сполоскані дощами ніжні
    трави.
Лежать, не ворухнуться,
    не дихнуть,
Бояться краплі дощові
    здмухнуть
З своїх зелених і вузьких
    одежок.
Весна розшила безліч тих
    мережок.
Мов наречені, яблуньки
    у білім
Схилилися, неначе захмілі.
Весна, весна...
    А серце як вікно,
Відкрите всім вітрам давно.
У ньому пісня і таке чекання,
Така надія в тихому
    смерканні:

Настіж відкриє двері він,
ввійде
В її оселю, в молодість
вдовину,
В її думки — у пісні
журавлині.
Прийде, до болю розцілує
губи.
І буде щастя, нескінченне
буде...
Шалене серце завжди мрії
будить.
Та не дає спокою вечорами.
Душа вдовина падає
в риданні.
На мокре розігріте підвіконня
І стукає у всі шиби безсоння.

ГОСТИ

Зліталися вітри крилаті,
Смішні, довгоногі й веселі.
Всідалися гостювати
На порозі моєї оселі.
Чим вас пригощати, друзі,
Гости мої ви милі?
Замовкли вітри в напрузі,
Притихли вітри несміло.
Вам пісню свою подарую,
Мені підспівайте.
Візьміть ви її на крила
І людям віддайте.
Щоб рано, лиш впадуть роси,
Вона пролунала,
І дівчина чорнокоса
На щастя цю пісню мала.
Щоб мати в вечірню пору
Колиску гойдала,
Цю пісню, як колискову,
Синочку співала.
Знялися вітри крилаті
З порогу моєї оселі
І пісню понесли
У вечір веселий.

СМУТОК КАЛИНОВИЙ

Чом сумуєш, калино,
Білий цвіт розгубила,
Нахилила гілля
До самої води?
Ти від часу стрімкого,
Ти від вітру лихого
Ні розради, ні жалю
Ніколи не жди.
Час суворий поспішно
Цвіт понівечить ніжний,
А красу твоїх ягід
Вкриє страхом зима.
Всю тебе поморозить,
Всю тебе замордує.
Схочеш гірко поплакать —
Сліз у тебе нема.
Будуть гарні дівчата
Твої грона ламати,
Оживеш ты, калино,
На тонкім рушнику.
Будуть пісню співати,
Будеш ты розквітати
Цвітом чистим і першим
У весільнім вінку.

РУШНИКИ

Вишивала рушники
Всі дівочі нощі,
Як почула я слова:
— Свататися хочу.
Розквітав на рушниках
Буйноцвіття витвір,
Як благав коханий мій
На хвилину вийти.
Вже готові рушники
Старостів в'язати,
Та вони не повернули
До моєї хати.

ПОВЕРНИСЯ

А під вербою сиділо літо,
Журливо руки у річці мило.
Усе минуло, усе забуто,
Ти повернися до мене, миць.
Жіноче серце прощати звикло,
Всі давні болі переболіли.
Усі образи безслідно зникли,
Ти повернися до мене, миць.
Без тебе пісні не проспівати,
Живу від болю, мов оніміла.
Біда, чи щастя, мені прощати,
Ти повернися до мене, миць.

ДЕСБІЙ

Два побратима б'ються
На дивному, впертому герці:
— Не смій! — сердиться
  розум.
— Кохай! — наказує серце.
Послухаю розум —
Лиш сум безупинний.
Піду за серцем —
То й зовсім загину.
Нема переваги
У вічному герці:
— Не можна! — благає розум,
— Кохай! — наказує серце.

НЕ СУДИЛОСЬ

Не судилось, не збулося.
Наші долі розминулись.
Дві доріженьки, як в пісні,
У житті не перетнулись.
На одній колюче терня
Виривала, корчувала.
Руки — в крові біль у серці,
Не зуміла, не діждалась.
А на другій — цвіт вишневий
Білим травнем розквітає.
Цвіт вишневий вітром здуло.
Все, що було — не вертає...

ЛІТО БАБИНЕ

Жіночий вік —
Осінній вік.
І помічається повік
Що мудро так вона
Всміхнеться,
Що їй спокійніше
Живеться.
Не рве тепер
Одвічні пута,
Гарячі дні
Гірезабуті.
І біль за втраченим
Пропала.
Краса була —
І не бувала.
У дивних косах
Сивина,
Ясні очі —
Далина.
Все — недаремно,
Все — минеться.
Це літом бабиним
Зоветься.

РОКИ ПРОХОДЯТЬ

Зберу докупи
Думки тривожні,
Поради буду
У них питати.
Роки проходять —
Доки ж я буду
Щасливу долю
Свою чекати.
Присяде мрія
Край столу тихо,
Погладить сиве
Мое волосся
І гірко скаже:
— Терпи, хороша,
У мене також
Не все збулося.

МАТЕРИНСЬКА
ДОЛЯ

МАТЕРИН ХЛІБ

Я згадую матір мою,
степовичку,

Всі її рухи, всі її звички.

Які вона дивні пекла
поляниці...

Збігались сусідки
на них подивитись.

Легкі та великі,
пухкі та рум'яні,
Бугриста скоринка іхня
духмяна.

Розрізала їх з трепетом мати,
Бо якщо хліб — то життя є
і свято.

Щедрими скибками всіх
наділяла,

Руками зшерхлими
нам подавала

На рушникові із цвітом
калини

Хліб-сіль на весілля своїй
дитині.

І широко з своїм нареченим
Я материн хліб цілуvala
печений.

МАТИ І ДІТИ

Скільки віків не проходить
у світі —
Мати і діти, мати і діти.
Крізь війни і ночі громом
пробиті
Житимуть вічно мати і діти.
Очі тривогою й щастям повиті,
Чисто і світло — мати і діти.
Нічого святішого не сотворити,
Як на землі цій мати і діти.

НАЙКРАЩА ПОЕМА

Найкраща поема —
Маленький синочок.
В ній щастям записаний
Кожен рядочок.
Записана доля
Їому найбагатша,
Записана лагідна
Батькова вдача.
Там дивляться очі —
Два сині озерця,
І б'ється малесеньке
Любляче серце.
А рученята
До мене підняті,
Мог лебедя крила,
Що хоче злітати.
В ній тупають ніженськи
Твердо і вперто.
Люди, дивіться —
Поема безсмертна.

КРІЗЬ СЕРЦЕ ЖІНОЧЕ

Крізь серце жіноче
Всі болі промчали.
І чорну стежину
Вузьку протоптали.
Надії зеленим гіллям
  проростали,
Стежину сумну,
Як могли прикривали.
А в злі заметілі
Розквітла стежина
Від першого крику,
Від сміху дитини.

ЛЕЛЕКИ

Лелеки на добрих крилах
Маленьких дітей приносять.
Терпеливо та вправно
Гнізда на літо мостять.
А мати гойда колиску
Та піснею долю кличе:
— Зайди до дитини, щастя,
Втомлений трудівниче.
Лелеки слухали пісню,
Розправили крила білі.
Собою гніздо і щастя,
І колиску прикрили.

ВИРОСТАЮТЬ ДІТИ

Виростають наші діти,
виростають.

І в життя своє велике
відлітають.

Ми їх вчили мріяти, любити...
Дуже швидко виростають
діти.

Вбережи їх від негоди, доле,
Хай же рясно родить їхне
поле:

Чи зерном, а чи зірками
в небі.

Виростають. Відлітають.
Треба...

ДО МАТЕРІ

Пахнуть дощами
рідні краї,
Цвітом ромашковим
руки твої.
Ти моя радниця,
пісня моя.
Ліки найкращі —
то ласка твоя.
Я уклонюся,
я пригорнусь.
Знову до тебе
я повернусь.
Ти мене вчила
ласки й тепла,
Мудро-терплячою
зажди була.
Горе складаю
тобі я до ніг,
Щастя свого
я не зберіг.
Ненько кохана,
ненько моя,
Слухати болі —
та доля твоя.

СИНОВА СОРОЧКА

Вишивала мати
Синові сорочку
І любов вкладала
В кожну стьожку-строчку.
Синє з жовтим клала,
Чорне добавляла,
Горе материнське
В голку засиляла.
Все вона чекала,
Все надію мала
І листи пожовклі
Кожен день читала.
Вишиває мати
Синові сорочку,
Знизу дошиває
Вогневі рядочки.
Вогневі, мов спогад,
Гостра біль за сином —
В'є червону нитку,
Прикладає синю.

САМОТНІСТЬ

Сидить мати край столу одна,
Важко ріже свій хліб гарячий.
А в очах її болю стіна,
Тільки сліз тих ніхто
не бачить.

Розлетілися діти у вирій
І не знають, як тяжко чекати.
Крає мати свіжісінький хліб—
Вона звикла дітей годувати.

НЕ ДЛЯ ПОЕМИ

Молода красива мати
По голівці гладить сина,
А у неї по обличчю
Синяки, мов сливи сині.
Знаю, що не поетично,
Що вузька, сімейна тема,
І що місця їй немає у житті,
Тим більш в поемі.
А малий забивсь в куточок,
Стис худенькі кулачата.
І повторює уперто:
«Виросту і вб'ю я тата».

Світлій пам'яті
моєї мами

ЗАЛОМИЛО СОНЦЕ РУКИ

Заломило сонце руки
Над пустими колосками.
І за літо від розпуки
Посивіли коси в мами.
О, які страшні ті роки,
Як ми тяжко виростали.
На її худенькі плечі

Баюкаючи

Вечір. Мати чеше косу
І від нас ховає очі.
Показати свої сльози
І печаль свою не хоче.
Ні, не жаль мені, єдина,
Нічогісінько у світі,
Щоб могла хоч на хвилину
Нині ти помолодіти.
Диво-сукню зодягнути,
Із очей сипнути сміхом.
І про ті роки забути
Нам на радість і на втіху.

БЕЗ СЛІВ

В нашій білій хаті
Пустка проглядає.
Пішла від нас ненька,
Назад не вертає.
Назад не вертає,
Дороги не має.
Сонечко сховалось —
Горє серце крає.
Стіха у віконце
Гілочка склонулась,
Може наша ненька
Птахую вернулась.
Птахую вернулась,
За віконцем квилить:
Ой як буде тяжко
І дітям милим.

ДЕ ВІДШУКАТЬ ТАКІ СЛОВА

Я щаслива, якщо слова мною
сказані

Зігріють серце людське
ображене.

Я плакати буду над ними
і сміяться,

Якщо вони зовсім
не знадобляться.

Хочу, щоб словам на життєвій
межі

Просто сказали:
«Допоможіть».

* * *

Де відшукать такі слова
В гіркі й тривожні дні

розлуки,

Щоб дякувати, хороший мій,
Тобі за мозолисті руки.
За ласку, за тепло долонь,
За радість, що завжди з тобою
Заходить, мов господар,

в дім

Твоєю твердою ходою.

НАСЛІДИ
ВОЗНЕСЕННЯНИ

Я ВИРОСЛА В СТЕПУ

Я виросла в степу,
                          у тім краю,
Де сонце сходить рано-рано,
Де часто брала я свою
Важку сапу й легкий сніданок.
Де в спеку чебреці духм'яні
І полудень від них важкий
                          і п'яний.
І вечора чекаєш, як водиці,
Шоб до країв припасти і
                          напиться.
Де слухають вітри весняні,
Як лопається брунька
                          на світанні.
Де пробиваються росточки
                          сонні
І ніжно розтуля земля долоні.
Де вітер трави запліта
                          некошені,
Де журяться доріжки
                          мало схожені.
І де від спеки, зовсім спрагле
                          жито
Натомлено шепоче: «Жити,
                          жити...»

ДОРОШІВСЬКА ВЕЧІРНЯ ПІСНЯ

Славне село мое диво-садами,
Славне людьми, що душею
багаті.

Зіронька зійде над річкою
тихою,
Мати вечеряти кличе до хати.
Все тут буденне і все тут
звичайне,
Ходять жінки, мов прекрасні
мадонни.

А над степами, ярами
і плавнями
Вечір спадає гарячою втомою.
Зробимо наше село ще
прекраснішим,
Віrimо в руки людини чудесні,
А над степами, ставками
і плавнями
Будуть цвісти дорошівськії
весни.

ЖІНКАМ ДОРОШІВКИ

У вас чоло, помічене роками,
Від сонця промінці біля очей.
А серце переповнене піснями,
І сміх, і слози в схованці
ночей.

Хай згине сум і пропаде біда,
Та усміх щирій на вустах
заграє.

І кожна з вас красива
і молода,
А старості у серці не буває.

ЩЕРБАНІВСЬКИЙ ВАЛЬС

Закінчилась на полі робота,
Вечір втомлений ліг

відпочить.

Та ще довго у пору вечірню
Буде пісня нова летіть.

Щербані, Щербані!

Хвили мрійно цілють траву.
Щербані, Щербані!

Зорі слухають пісню нову.
Падають зорі в колгоспне€

море,

Сплять спокійно мої Щербані.
Сплять алеї, сплітають узори,
Розсікають темряву вогні.

Щербані, Щербані!

Хвили мрійно цілють траву.

Щербані, Щербані!

Зорі слухають пісню нову.

Завтра знову з-за моря

чутливий

Новий ранок для праці прийде,
А над хвилями — чайка

сміливс,

Мов життя проліта молоде.

Щербані, Щербані!

Хвили мрійно цілють траву.

Щербані, Щербані!

Зорі слухають пісню нову.

Пам'яті 22-х
героїв-партизан.

В ТРИКРАТАХ

Сниться матері син
Молодий, повен сили,
Сниться, що повернувся
Живим він з дороги.
Сниться матері син,
Сниться матері сивій.
Тільки серце навічию
Закуте в тривогу.
Над могилою вітер
Б'є на сполох в Трикатах,
І закоханим хлопцям
До ранку не спати.
Пісню рідного сина
Знову слухає мати
І пісням, і героям
Повік не вмирати.
Де порубаний впав він —
Пшениці піднялися,
Де кров його друзів,
Квіти там запеклися.
А в Трикатах, Трикатах
Голосисті дівчата,
Завжди буде їм двадцять,
Завжди будуть співати.

СТЕПОВИЙ МАЛЮНОК

З тихим шелестом падають
косо-

І лягають покоси, покоси.
Обіймається з колосом колос,
Капотить перепілоччин голос.
У цей гомін вплітається пісня
Та така, що і простору тісно.
Пісня ллеться, сміється
невпинно,

Вірна в спритних руках
машина.

До стеблини стебло складає,
А полям кінця-краю немає.
І дивується голубінь неба:
Скільки людям ще треба
    ї треба.

А людина дзвінкого голоса
Заколосене поле косить.
~~Сушче сухо то є за сухо~~
Десь за краєм землі потонуло.
Промінь поле розрізує косо
І лягає й собі в покоси..

ПРОКИДАЙСЯ, ЗЕМЛЕ!

Прокидайся від сну,
трудівнице,
Відкривай синь очей
проліскову.
Геть дрімоту! Іде дощ,
щоб умиться:
Дощ до тебе іде
на розмову.
Дай життя, щоб від
бруньки медово
Пахло клеєм
весняного листя.
Навкруги від дихання твоєого
Над ріллею туман
щоб стелився.
Розчеси свої борозни —
коси,
Заплети у них стрічки
пшениці.
Та прислухайсь:
озимі вже просять,
Щоб чим швидше у силу
налитися.

Прокидайся, натомлена мати,
Хліборобу вже хочеться в поле.
Запах твій неповторний

вдихати
І повітря п'янке, як ніколи.

ЗЕМЛЕ МОЯ!

Землс моя!

Я краплина без тебе
Проти вітру

і проти палючого неба.

Ти мене в травах своїх
колисала,
Хлібом з великих долонь
годувала.

З чистих криниць твоїх
пила я воду,
Від травневих дощів —
моя сила і врода.

І кожного дня в мене радісне
свято,

А по життю тупотять
онуків моїх ноженята.

ОДА ХЛІБОВІ

Для мене хліб —
безсоння діб,
Руками й серцем
вистражданий хліб.
Це впертий бій
від ранку до смерку,
Це дощ невчасний
й спекота невчасна,
Він сум та біль,
коли завчасно чахне.
Гощастя в величальному вінку,
Коли святкуєм справджену
надію —
Вроочистість першого
пухкого короваю...
Для мене хліб —
це той, що в землю сію
І нового із надією чекаю.

ДОРОГИ

Люблю я дороги пізні
І світанки такі, як мрії.
В мене серце зіткане з пісні,
В ньому завжди вогонь надії.
У дорозі пісні дзвінкіші,
І слова їх звучать, як нові.
Їх співають вітрам зустрічним,
Я вслухаюсь у кожне слово.
І під стукіт коліс веселий
Сняться сни молоді, тривожні.
Від них розхвилюється
серце —
Додивитись ніяк не можна.

ЗМІСТ

Роздуми	стор. 2
А час летить	3
Мої вірші	4
Березень	5
Обручка	6
Пісня	7
Чорнобривці	8
Безсоння	9
Поспішало літо	10
Журавлятко	11
Одружили осінь з вітром	12
Гострить літо косу	13
Малюнки	14
Перший сніг	17
Вдовина пісня	18
Гости	21
Смуток калиновий	22
Рушники	23
Гівернися	24
Двобій	25
Не судилось	26
Літо бабине	27
Роки проходять	28
Материн хліб	31

Мати і діти	32
Найкраща поема	33
Крізь серце жіноче	34
Лелеки	35
Виростають діти	36
До матері	37
Синова сорочка	38
Самотність	39
Не для поеми	40
Заломило сонце руки	41
Без слів	42
Де відшукать такі слова	43
Я виросла в степу	47
Дорошівська вечірня пісня	48
Жінкам Дорошівки	49
Щербанівський вальс	50
В Трикратах	51
Степовий малюнок	52
Прокидайся, земле!	53
Земля моя	55
Ода хлібові	56
Дороги	57

Людмила ЧИЖОВА

«БАРВИ ЛІТА»

Вірші

Технічний редактор **З. Гамодина.**

Здано до набіру 23.02.94 р. Формат 60×84 1/32.

Папір газетний. Тир. 1000 примірників

Замовлення № 625. Ціна за домовленням.

Друк високий. Вознесенська друкарня
м. Вознесенськ, вул. Пушкінська, 4.